

Nr 350.

Av herr **Werner** och herr **Carlsson, Georg**, om en allmän översyn av gällande bestämmelser rörande statliga lån till anskaffande av spannmålstorkar.

Under senare år har man inom jordbruket i allt större utsträckning övergått till skördeträskdrift. År 1944 fanns i vårt land cirka 400 skördeträskor i drift. Nyanskaffningen av skördeträskor har under de senaste åren skett i ökad takt. Beståndet av skördeträskor kan för närvarande beräknas uppgå till ett antal av 10 500—11 000. Man kan i dagens läge räkna med att omkring 80 procent av spannmålen levereras till lagerhållarna redan före utgången av oktober månad.

Med denna utveckling har torkningsfrågan blivit ett stort problem inom spannmålsodlingen. Den allmänna skördeträskningen förutsätter effektivare torkningsanläggningar. Under år med dåligt skördeväder, såsom t. ex. under fjolåret, bereder torkningen av spannmålen mycket stora besvärigheter. Spannmålstorkar, såväl större sådana som småtorkar eller s. k. katastroftorkar, har i viss omfattning uppförts, men detta har på grund av de kapitalinvesteringar, som härför erfordras, dock inte kunnat ske i den utsträckning, som måste anses vara nödvändig för att en god torkning av spannmålen skall kunna tryggas. År 1944 fanns i vårt land omkring 250 större torkar. Det kan beräknas, att antalet sådana torkar stigit, så att det för närvarande i runt tal uppgår till 1 000.

Statligt stöd till uppförande av spannmålstorkar har utgått, sedan genom beslut av 1924 års riksdag spannmålslagerhusfonden inrättades. Ur jordbrukets lagerhusfond, som består av de 1950 enligt riksdagens beslut sammanslagna frukt- och potatislagerhusfonden samt spannmålslagerhusfonden, kan enligt gällande bestämmelser lån beviljas för bland annat anskaffande av maskinella anordningar för torkning av spannmål (spannmålstorkar). Nyttillkomna lån ur denna fond skall återbetalas inom högst tjugo år och vara amorteringsfria i högst fyra år. Räntefrihet skall åtnjutas under de två första åren efter första lyftningsdagen, varefter ränta löper med 4 procent. För lån skall ställas säkerhet, som Kungl. Maj:t finner tillfredsställande ur det allmännas synpunkt. Egendomen skall vara till fulla värdet brandförsäkrad, därest säkerhet för lånet skall utgöras av in-teckning i egendomen. Sådana lån har kunnat utgå till ekonomisk förening eller till aktiebolag, vari medlemmarna eller aktieägarna helt eller till övervägande delen består av jordbrukare. Lånen skall kunna tillhandahållas intill 85 procent

av anläggningskostnaderna. Under de senaste åren har emellertid så stora krav anmält sig för ifrågavarande ändamål, att de icke kunnat tillgodoses av fondens tillgångar. Lånebeloppen har därför begränsats till genomsnittligt 50 à 60 procent av anläggningskostnaderna.

I enstaka fall har lån till uppförande av spannmålstorkar beviljats ur maskinlånefonden och enligt gällande bestämmelser kunnat utgå endast för torkar till gemensamt bruk för flera jordbruksfastigheter. Därutöver har, likaledes i enstaka fall, statlig lånegaranti lämnats för uppförande av spannmålstorkar enligt bestämmelserna om statlig lånegaranti vid den inre rationaliseringen.

Det kan över huvud taget konstateras, att de bestämmelser, som möjliggör statligt stöd till uppförande av spannmålstorkar, tillämpats restriktivt. Det statliga stödet har, såsom ovan framgått, i det stora hela endast kunnat utnyttjas för spannmålstorkar, som uppförts av ekonomiska föreningar eller aktiebolag till gemensamt bruk.

Då man måste förutsätta, att skördetröskdriften för framtiden kommer att få ännu större omfattning inom jordbruket, blir lösningen av spannmålstorkningens problem av allra största betydelse. Att spannmålen kan levereras vid högsta kvalitet är av allmänt intresse. Om torkningen icke kan ske snart nog eller om den blir ofullständig, utsättes spannmålen för risken av en kemisk process, som medför att dess värde sjunker eller förloras. Det är därför nödvändigt, att anskaffandet av spannmålstorkar intensifieras så mycket som möjligt. Detta kräver emellertid så betydande kapitalinvesteringar, att enskilda jordbrukare eller ekonomiska föreningar oftast inte har möjlighet att klara dem på egen hand, om de icke på förmånliga villkor kan få hjälp med lån. För att denna fråga skall kunna lösas på ett tillfredsställande sätt, synes det oss nödvändigt att staten lämnar stöd i större utsträckning än tidigare. Härvid bör förutsättas att lån jämväl skall kunna utgå till enskilda jordbrukare. Anskaffning av spannmålstorkar på de enskilda gårdarna möjliggör att där redan befintliga lagerutrymmen kan utnyttjas i större utsträckning. Det är enligt vår uppfattning nödvändigt att statligt lånestöd i tillräcklig omfattning kan beviljas även för anläggning av småtorkar.

För en utvidgad och samordnad låneverksamhet till ifrågavarande ändamål synes jordbrukets lagerhusfond böra utnyttjas. Detta syfte torde emellertid kräva en översyn av gällande lånebestämmelser, som särskilt tager sikte på att möjliggöra att även enskilda jordbrukare skall kunna erhålla statligt lånestöd för anläggning av spannmålstorkar. Härvid synes även frågan om skärpta krav på ifrågavarande anläggningars brandskyddsanordningar och brandtillsyn böra beaktas. Riksdagens revisorer har i sin berättelse över den år 1952 av dem verkställda granskningen av statsverket framhållit, att sedan år 1939 genom större bränder i lagerhus och jämförliga byggnader i landet skador orsakats för mellan 18 och 19 miljoner

kronor. Brandtekniska undersökningar har visat, att en mycket stor del — uppskattningsvis fyra femtedelar — av ifrågavarande bränder orsakats av fel i elevatorer. Det har också ådagalagts, att den med sådana fel för-
enade brandrisken kan undvikas genom en av statens maskinprovningar godkänd skyddsanordning, som för jämförelsevis ringa kostnad kan anbringas även i redan befintliga lagerhus. Det kan därför synas motiverat, att såsom villkor för lån ur jordbrukets lagerhusfond föreskrives, att elevatorer skall vara försedda med sådan brandförhindrande anordning.

Med stöd av vad som ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t begära en allmän översyn av gällande bestämmelser rörande statliga lån till anskaffande av spannmålstorkar, särskilt i syfte att möjliggöra att sådana lån skall kunna utgå även till enskilda jordbrukare, samt att härvid måtte beaktas vad i motionen i övrigt anförts.

Stockholm den 27 januari 1953.

Osc. Werner.

Georg Carlsson.
